

Rusi presekali glavne nemške komunikacijske zveze pri Minsku!

Moskva poroča, da je bilo 150,000 sovražnikov ubitih, ranjenih in ujetih v bitkah z Rusi v petih dneh. Sovjetski letalci napadli nemški konvoj, potopili štiri in poškodovali šest parnikov. Britske kolone obkrožile Caen, nemško trdnjavo v Normandiji. Američani ubili 10,000 in ujeli 38,289 nemških častnikov in vojakov. Nacijska sila v Italiji se krha pod udarci zavezniških čet. Admiral Nimitz razkril ameriške izgube v bitki z Japonci.

London, 3. jul.—Sovjetske čete so odrezale Minsk, nemško vojaško trdnjavo pred Varšavo in Berlinom, od vseh glavnih komunikacijskih zvez, pravi uradni komunikacije. Prve čete so dosegle do točke, ki je oddaljena samo dvanajst milj od mesta.

Jekleni obroč okrog nemške sile se zožuje. V Londonu prevladuje mnenje, da bo nemška sila okrog 300,000 vojakov zajeta in uničena.

"Dan, ko bomo razvili rdečo zastavo nad Minskom, je blizu," pravijo Izvestja, glasilo sovjetske vlade. "Topniške enote bodo kmalu bombardirale mesto."

Ruske oklopne in pehotne kolone ter kubanski kozaki drobe odpor nemške sile v prodiranju proti zapadu. Armada, kateri poveljuje general Ivan D. Černjak-Hovski, je prodrla 37 milj daleč v zadnjih 24 urah. Čez 5700 sovražnikov so Rusi ubili, 2400 pa ujeli v bitki v enem sektorju fronte v Belu Rusiji ter osvojili čez 900 vasi in naselbin.

Cherbourg, Francija, 3. jul.—Srdite bitke pri Caenu se nadaljujejo. V zadnjih 24 urah so Nemci uprizorili 25 naskokov na pozicije britskih in kanadskih čet, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

London, 1. jul.—Tri ruske armade se vale proti Minsku in drobe odpor nemške sile. Prekoračile so mejo stare Poljske na severni strani Disne in 30 milj zapadno od Polotska ter udre v Borisov, 45 milj severovzhodno od Minska. Presekale so glavno cesto in železniško progo, ki vodi iz Orše v Minsk.

Borisov je zadnje železniško križišče ob reki Berežini. Okupaciji Bobrujska je sledil padec distriktnih središč minske pokrajine. Uradni komunikacije, objavljene danes jutraj, pravi, da so Nemci izgubili 150,000 vojakov v bitkah z Rusi v zadnjih petih dneh. Število vključuje ubite, ranjene in ujete vojake. Rusi so v tem času razbili tudi 941 nemških tankov, 5149 topov, 29,662 motornih vozil in zaplenili 16,045 strojne ter ogromne količine streliva in drugega bojnega materiala.

Sovjetske kolone so prekoračile reko Drut na zapadni strani Mogileva in okupirale čez 700 vasi in naselbin. Poveljniki ruskih armad, ki se vale proti Minsku, so maršal Konstantin K. Rokossovski, general Ivan C. Bagramjan in general J. D. Zaharkov.

Oddelki sovjetske sile so zdrobili odpor finskih čet v bitkah na ozemlju med Ladokim jezerom in Onego ter okupirali čez 50 naselbin. Ruski letalci so napadli nemški konvoj na morju, ko je bil na poti proti Petčamu, Finska. Bombe so potopile štiri in poškodovale šest transportov in parnikov.

Čez tri tisoč Fincev je padlo v bitki z Rusi pri Petrozavodsku, glavnem mestu Karelije, pred sovjetsko okupacijo tega mesta.

Cherbourg, Francija, 1. jul.—Britske kolone so obkrožile Caen, nemško trdnjavo, po prekoračenju reke Odon, in zasedle nove pozicije na severni in južni strani mesta. Nemško poveljstvo je zagnalo tanke v bitke proti britski vladi.

Ameriške čete so v akciji proti sovražniku na vzhodni strani St. Loja. Zavezniško poveljstvo poroča, da so se nove ameriške čete izkrcale pri Carentanu.

Radio Berlin je naznanil, da je bil general Friedrich Dollman, poveljnik sedme, nemške armade, ubit na francoski fronti. On je že osmi v skupini nemških generalov, ki so bili ubiti ali ujeti na francoski fronti.

Od invazije Normandije so Američani ubili čez 10,000 in ujeli 38,289 nemških častnikov in vojakov. Koliko Nemcev je padlo v bitkah z britskimi in kanadskimi četami, še ni znano. Zavezniške izgube v operacijah v Normandiji so neznatne v primerjavi z nemškimi izgubami.

Rima, 1. jul.—Ameriška armada, katere poveljnik je general Mark W. Clark, je prodrla sto milj daleč od okupacije Rima. Prve kolone te armade so oddaljene samo 17 milj od Leghorna, italijanske luke, in 23 milj od Pize.

Nacijska sila, ki se je v zadnjih dneh odločno borila, se krha pod udarci ameriških, britskih in francoskih čet. Izgleda, da bo Leghorn, drugo največje pristanišče mesto ob italijanskem zapadnem obrežju, kmalu v zavezniških rokah. Na italijansko fronto je dospel general Charles de Gaulle, predsednik francoskega narodnega odbora, kjer je podelil odlikovanja generalu Clarku in štirim drugim ameriškim častnikom.

Pearl Harbor, Havaji, 1. jul.—Admiral Chester W. Nimitz je razkril ameriške izgube v bitkah z Japonci na Saipanu, otoku Marijanske grupe. Te so znašale od 14. junija, ko so ameriške čete in pomorščaki invadirali otok, do 27. junija 9752 ubitih, ranjenih in pogrešanih.

To je prvo uradno poročilo o ameriških izgubah. Nimitz je naznanil, da so bile japonske izgube večje od ameriških. Samo število ubitih Japoncev znaša 4,951. Japonci so odnesli mnogo mrtvih in ranjenih vojakov s seboj, ko so se umikali, zato ni mogoče ugotoviti, kako velike izgube so utrpeli.

Južna Irska ostane nevtralna

De Valera zagovarja stalščice svoje vlade

Dublin, Irsko, 1. jul.—Premier Eamon de Valera je odgovoril poslancem v parlamentu, ki so kritizirali stalščice vlade napram Veliki Britaniji, zaenot pa je naglasil, da bo južna Irska ostala nevtralna v tej vojni. Njeni odnosi z Veliko Britanijo temelje na ustavi in zakonih.

Glavni kritik politike in stalščice vlade je poslanec James Dillon. On je v svojem govoru izrazil obžalovanje, ker se Irsko ne bori proti Nemčiji. Dostavil je, da v resnici ni nihče nevtralen in da bodočnost Irsko je v društvu dežel britanskega imperija.

De Valera je zagovarjal stalščice svoje vlade in izjavil, da bi bila Irsko v nevarnosti uničenja, če bi se odpovedala nevtralnosti.

LJUTE BITKE MED FRANCOZI IN NEMCI V TEKU

Laval sklical izredno sejo članov kabineta

OBRAVNAVE PROTI IZDAJALCEM

Zavezniški stan v Franciji, 1. jul.—Ljute bitke med francoskimi rodoljubi in nemškimi četami divjajo v več francoskih pokrajinah, zlasti v onih v bližini švicarske meje, centralni Franciji in v Pirinejskera gorovju ob španski meji.

Glavni stan generala Pierre Koeriga, ki je bil imenovan za vrhovnega poveljnika francoskih sil v notranjosti dežele, poroča, da je bilo 600 Nemcev ubitih in ranjenih v bitki v enem sektorju. Nemški napadi so bili odbiti in sovražnik vržen nazaj z velikimi izgubami, pravi komunikacije.

V severozapadnem delu province Indre, 90 milj južno-vzhodno od bojnih črt v Normandiji, so francoski gerilci napadli in zdrobili nemški motorni konvoj in ubili več sto sovražnikov.

Ostre bitke divjajo tudi v pokrajini Ain nedaleč od Švice. Francoske gerilske enote napadajo nemške čete, ki so dosepele tja iz južne in zapadne Francije.

Poročila iz Rima omenjajo sklenitev dogovora med reprezentanti francoskih in italijanskih podtalnih grup glede koordinacije operacij proti nemški okupacijski sili v krajih ob francosko-italijanski meji. Francoski saboterji so na delu v ozadju nemške bojne črte v Normandiji.

Pierre Laval, predsednik lutske vlade v Vichyju, je sklical izredno sejo članov kabineta. Mnenje prevladuje, da so razpravljali med drugim o umoru Philippa Henriota, ministra za informacije in propagando.

Bayeux, Francija, 1. jul.—Prva obravnava proti francoskim izdajalcem in onim, ki so obtoženi sodelovanja z nacisti, se bo pričela prihodnji tork pred posebnim tribunalom, ki ga je ustanovil general Charles de Gaulle, predsednik francoskega narodnega odbora. Ta bo le uvod v druge obravnave, ki bodo sledile.

Domače vesti

V torek ne bo Prosvete
Jutri (torek, 4. julija) je praznik neodvisnosti in Prosveta ne izide.

Obiski

Chicago.—Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete sta obiskala Anton in Mary Kovach iz Westvillia, Ill.

Iz Clevelanda

Cleveland, O.—Po dolgi boleznij je v bolnišnici Charity umrla Frances Roje, roj. Filipič, stara 53 let. Doma je bila iz vasi Tatra pri Hrušici na Primorskem. Zapuščala je tri sinove (dva pri mornarici), šest hčera, dve sestre, enega brata in več drugih sorodnikov. — V Leroyju je umrla Lucija Verbič, Zapuščala je dva hčeri in enega sina.

Stavka cestnih železničarjev končana

Toledo, O., 1. jul.—Stavka cestnih železničarjev in voznikov avtobusov je bila preklicana. V tej je bilo zavežanih čez 400 delavcev, članov unije Amalgamated Association of Street, Electric Railway & Motor Coach Employees. Stavka je bila preklicana na apel Johna Hassona, federalnega posredovalca.

Churchill in Eisenhower konferirala

London, 1. jul.—Premier Churchill in ameriški general Dwight D. Eisenhower sta se ponovno sestala in konferirala o vojaških in političnih problemih. Konferenca so se udeležili tudi angleški in ameriški vojaški voditelji. Po konferenci je bila objavljena izjava, da kampanja za osvoboditev Evrope dobro napreduje.

Poljska vlada podpisala dogovor z Anglijo

London, 1. jul.—Poljska ubožna vlada je naznanila podpis dogovora z Veliko Britanijo, nanašajoč se na zalaganje poljske oborožene sile v Angliji. Dogovor je bil podpisan v britskem zunanjem uradu.

Splošne volitve v kanadski provinci

Quebec, Kanada, 1. julija.—Splošne volitve v provinci Quebec se bodo vršile 8. avgusta, prve po dveh letih. Razpis volitev je naznanil premier Godbout.

Nemški general se ubil na Finskem

Nemiri in izgredi na Danskem

Stockholm, Švedska, 1. jul.—Poročilo, da se je general Eduard Dietl, vrhovni poveljnik nemške sile, ubil v letalski nesreči, je potrjeno. Letalo, v katerem se je nahajal, je treščilo na tla in se razbilo v teku običajske finske fronte.

Prvo poročilo je trdilo, da se je v isti nesreči ubil tudi general Alfred Jodl, šef Hitlerjevega osebnega štaba. Zdaj je bilo naznanjeno, da je bil častnik, ki se je pisal Jodl in je bil ubit v nesreči, član Dietlevega štaba.

V Stockholm dospela poročila govore o nemirih in izgredih v Copenhagnu in drugih danskih mestih. Izgredniki so vrgli Hitlerjeve slike in nacijske zastave v ogenj in razobesili angleške zastave. V zadnjih dveh dneh je bilo čez sto ljudi ubitih in ranjenih v bitkah med Danci in nemškimi četami samo v Copenhagnu.

Amerika mora povečati vojne napore

Svarilo treh vojaških voditeljev

Washington, D. C., 1. jul.—Trije glavni ameriški vojaški voditelji so resno posvarili ameriško ljudstvo, da se ne sme udajati iluziji, da je vojna še skoraj dobljena, zaenot pa so naglasili, da je sovražnik še močan in da bo morala Amerika povečati vojne napore, čeprav očiščena sila dobiva udarce na vseh frontah.

Svarilo vključuje poročilo predsedniku Rooseveltu, ki so ga sestavili general George C. Marshall, šef generalnega štaba, general H. H. Arnold, vrhovni poveljnik letalske sile, in admiral Ernest King, vrhovni poveljnik bojne mornarice. Val so se vrnili v Washington s francoskih front.

"Uspehi, katere je izvajala zavezniška oborožena sila v operacijah proti sovražniku v zadnjih tednih, so uverili nekatere ljudi, da bo vojna kmalu zaključena s popolno zavezniško zmago," pravi poročilo. "Optimizem ni upravičen, ker so težke borbe pred nami. Vojna še ni dobljena, toda zmaga bo dosežena, če bomo vsi vršili svoje dolžnosti. Uspehi naše oborožene sile na vseh frontah nas morajo navdajati z zadovoljstvom in zavestjo, da je poraz sovražnika neizbežen, toda pripravljeni moramo biti na velike žrtve. Nihče nas ne sme ovirati na notranji fronti. Bitke, ki so zdaj v teku, vključujejo izgube v vojaštvu in materialu. Slednjega morajo producirati ameriške industrije. Zastoj v proizvodnji lahko zavleče končno zmago."

Vojni delavski odbor kaznoval stavkarje

Chicago, 1. jul.—Pokrajinski vojni delavski odbor je kaznoval 2,900 delavcev, uposlenih v tovarni John Deere Harvester Co. v East Molinu, ker so nedavno zastavkali. Kazen je bil zavrnitvi zahteve za zvišanje plače za deset odstotkov.

Stavka rudarjev in jeklarjev v Penni

Pittsburgh, Pa., 1. jul.—Okrog 4,000 članov jeklarske unije CIO in rudarjev se vztraja v stavki, dočim se je okrog 1250 jeklarjev vrnilo na delo. V stavki sta prizadeti Carnegie-Illinois Steel Corp. in Liggett Spring & Axle Co.

AMERIKA PRETRGALA ODNOSAJE S FINSKO VLADO

Hull obsodil vojaško zvezo z nacijsko Nemčijo

VELIKO VESELJE V MOSKVI

Washington, D. C., 1. jul.—Amerika je pretrgala diplomatske odnose s Finsko, ker je slednja prišla pod popolno dominacijo nacijske Nemčije. Da bo prišlo do preloma, je bilo očitno pred tremi dnevi, ko je Finska naznanila sklenitev vojaškega pakta z Nemčijo.

Državni tajnik Cordell Hull je ostro obsodil vojaški pakt v notki, katero je izročil Aleksandru Thesleffu, opravniku poslov finskega poslanstva v Washingtonu. Slednji je bil pozvan v Hullov urad, kjer mu je bila nota izročena.

Nota pravi med drugim, da je bil Edmund Gullion, opravnik poslov ameriškega poslanstva v Helsinku, instruiran, naj vpraša za potni list zase in članke svojega štaba. Eden izmed članov je Eric G. Lindahl iz Ann Arborja, Mich.

Thesleff je ostal v Washingtonu potem, ko so poslanik Hjalmar Procope in trije njegovi svetovalci dobili poziv, naj zapuste Washington. To se je zgodilo 18. junija. Izgleda, da Amerika ne bo napovedala vojne Finski, čeprav je pretrgala diplomatske odnose z njo.

Federalni zakladni departement je izjavil, da je Finska postala sovražna ozemlje, zaenot pa je suspendiral vse poslovne, finančne in občevalne zveze z njo. Prelom med Ameriko in Finsko je večkrat pretel v zadnjih dveh letih, toda prevladovalo je upanje, da bo 25 let stara finska republika pretrgala zvezo z Nemčijo. To upanje je izgubilo zadnji teden, ko je finska vlada naznanila sklenitev vojaškega pakta Nemčijo.

Hull je v svoji notki naglasil, da je Finska sklenila pakt z Nemčijo, ker se je odločila za nadaljevanje vojne napram zaveznikom Amerike. S tem je postala Hitlerjeva lutka.

Poročila iz Moskve pravijo, da je tam nastalo veliko veselje po naznanilu, da je Amerika pretrgala diplomatske odnose s Finsko.

Apel županov ameriških mest

Ljudje naj prebijejo počitnice doma

Washington, D. C., 1. julija.—Newyorški župan F. H. La Guardia je v imenu županov velikih ameriških mest apeliral na delavce in javnost na splošno, naj to leto prebijejo počitnice doma, da se ne obremenijo železnice, ki so zaposlene s prevažanjem vojakov in potrebnih za ameriško oboroženo silo. La Guardia je predsednik konference ameriških županov.

Sličen apel je izdal J. Monroe Johnson, načelnik urada obrambne transportacije. Civilisti naj omeje potovanje po železnicih do skrajnosti.

"Župani ameriških mest so se vselej odzvali apelom federalne vlade," je rekel La Guardia. "Z njo moramo kooperirati v vseh ozirih. Vlada ne zahteva preveč od nas. Urad za obrambno transportacijo sem že zagotovil, da bomo kooperirali z njim. Transportna sredstva morajo v prvi vrsti služiti ameriški oboroženi sili."



Hitler: "Za leta 1939 sem trdil da nimam teritorialnih težnj."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vseeno Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender, only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-58 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Republikanski cirkus

Te dni smo v Chicagu imeli republikanski cirkus, kar za čitatelje ni nobena novica. Cirkus je bil bolj žalostna afera, povsem druge ali tretje vrste. Privlačen ni bil niti za republikance, kajti velika dvorana Stadiuma je bila večinoma slabo zasedena; še celo večina delegatov je bila večino časa odsotna. Delegacija je bila navzoča le takrat, ko je glasovala za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata; toda še to bi bilo lahko izvršili po telefonu, ker ni bilo nobenega kontesta. Dewey in Bricker sta bila soglasno nominirana. Ko je bila na dnevnem redu platforma stranke, je bilo navzočih le okrog tretjino delegatov.

Nič čudnega ni, ako ta konvencija ni bila niti dober ali privlačen cirkus. Z njo je republikanska stranka pokazala vso svojo politično bankrotiranost. Ton vseh govorov je bil, poleg tipične, idejno prazne republikanske kritike "newdealske" administracije—pozvrek v preteklost, v ono Coolidgeovo dobo, ki se nikdar več ne povrne. Posebno pa ta duh seva iz republikanske platforme, v kateri ni nobenega sluha, da se bo dežela znašla po tej vojni, oziroma še prej, pred najbolj perečimi gospodarskimi in zunanjimi problemi.

Po tej vojni bo za deželo največje vprašanje, kako preskrbeti prilike do dela vsem delavcem, ki so pripravljeni delati. Na loga vsake politične stranke je, posebno pa stranke, ki je v kon-testu, da pride na krmilo vlade, da v svoji platformi oriše glavne točke programa, po katerem bo skušala rešiti ta problem. Če platforma tega ne vključuje, je le dokaz, da stranka nima nobenega programa, da je gospodarsko popolnoma sterilna.

In republikanska platforma je na tej točki stoprocentno sterilna. Seveda objavlja vsem ameriškim delavcem "popolno stabilno upo-slitve", toda po starem kapitalističnem receptu, katerega se je "ve-liki inženir" Hoover držal kot klošč telesa, ko je bil v Beli hiši. Vse gospodarski program republikanske stranke glede obetajle velike brezposelnosti po tej vojni je zapaden v sledečih dveh stavkih:

"Odpustili bomo vladno konkurenco s privatno industrijo in na-pravili konec racionalizaciji, določanju cen in vseh sužnostnih ukre-pov (emergency powers). Delovali bomo za popolno stabilno upo-slitve skozi privatna podjetja."

Druge v platformi tudi pravijo, da bodo izročili vse tovarne, ka-tere je zgradila vlada v tej vojni in vanje vložila nad petnajst mi-liard dolarjev—privatnemu biznisu. Pod kakšnimi pogoji in po kakšni ceni bodo to storili, republikanska platforma o tem molči kot grob. Lahko si pa mislimo, da bodo to narodno bogastvo skušali pokloniti velekapitalu tako rekoč zastoj.

Tako torej mislijo republikanci "reševati" problem brezposelnosti po tej vojni—po Coolidge-Hooverjevem receptu! Vlada se naj umakne iz biznisa in dežela bo rešena! Privatni biznis, v resnici velike monopolistične korporacije naj dobe "popolno svobodo" in dela bo dovolj za vse!

Taka je republikanska miselnost leta 1944! Enaka gospodarska načela je pred skoraj dve sto leti propagiral Stuart Mills v Angliji, prvi in glavni teoretik tedaj vstajajočega kapitalizma. Ampak "svobodno podjetništvo" je od tedaj šlo skozi celo verigo sprememb in prenosov. Danes so nosilci "svobodnega podjetništva" gi-gantične, multimilijardske korporacije, predstavnice narodnega in mednarodnega monopolističnega kapitalizma. In ta kapitalizem neče imeti nobenih odgovornosti napram deflavcem in njihovim družinam. Če si toliko srečen, da imaš delo, boš imel manjši ali večji kos kruha; če nimaš dela, boš ostal na cesti. Lastniki in upravitelji velikih korporacij, kakor tudi manjših podjetij, nimajo nobene moralne ali politične odgovornosti do tvoje eksistence. "Vsak zase boga moli" ... revež pa naj ostane na cesti kot kužek ...

In republikanci pravijo v svoji platformi, naj tako ostane ... (Slično bodo rekli tudi demokrati.) In če pri tem ostane, oziroma dokler pri tem ostane, bo dežela po tej vojni videla še veliko večje in gostejše "Hooverville" kot jih je videla pred dvanajstimi leti ...

Vse, kar pravijo republikanci o drugih gospodarskih točkah, je brez pomena, kajti dominantno vprašanje po tej vojni bo za mnoge milijone delavcev, kje dobiti delo. Toda s stremiljem po vrnitvi v "stare, svobodne čase," ko je vladala "Coolidgeva prosperiteta," ne bo ustvarjena prilika za uposlitev enega samega delavca.

Z drugo besedo: republikanska platforma je na vsej črti bur-bonska in ameriškomu narodu ne obeta nič drugega kot nove "Hooverville," obnovitev stare gospodarske krize še v povečani obliki in šerifске prodaje farm po kvodru.

Republikanci sicer obetajo delavcem, da bodo protektirali zvezni zakon socialne zaščite, Wagnerjev delavski zakon, mezno-delovni zakon in "osvobodili" unije od vladne birokracije. Tudi zamor-cen in farmarjem in raznim drugim slojem obljubujejo vse. Se več pa bosta obljubila Dewey in Bricker—obljuba ne bo manjkala!

Bolj dvoumna kot je v večini ostali del platforme, ki je burbon-ska na vsej črti, je točka glede zunanje politike. Wilkie jo je pra-vilno označil, ko je rekel, da predstavlja le "weasel words"—bese-de, ki nič ne pomenijo. Točka se izreka za "kooperativno" akci-jo narodov za ohranitev svetovnega miru, karkoli že to pomeni. Po tonu je "nacionalistična" in naslonjena na militarizem, za katerega se platforma v bistvu izreka. In kjer imate militarizem, tam se po-roditi tudi imperializem, ki je glavni protižitel človeškega klanja. O Deweyju se pogovorimo o drugi priliki.

Glasovi iz
naselbinTRAGEDIJA SLOVENSKE
DRUŽINE

Barberton, O. — V Akronu, O., se je prepetila strašna trage-dija slovenske družine Ander-luh. Dne 19. junija je odšla mrs. Stefanija Anderluh na delo v tovarno. Doma je pustila svo-je dva otroka in moža Johna. Toda kmalu jo je policija pokli-cala in naznanila, da sta njena dva otroka, Frances, 3 leta stara, in William, 2 leti star, in prav tako njen mož John zgoreli v hi-ši.

Kako je nastal ogenj, ni na-tanko znano. Domneva se, da se je vnela zofa in potem se je ogenj razširil z veliko naglico. Anderluh si bi najbrže rešil živ-ljenje in prav tako otrokoma, toda veter je močno zapihal in zaklenil vrata. Ko je nekdo skušal iti na pomoč, ni mogel odpre-ti vrata in tako so vsi trije zgoreli.

Očeta so našli mrtvega na tleh, a v naročju je stiskal hčer-ko Frances, sinček William pa je bil zaduščen v zibelki.

Uboga mrs. Underluh! Na mah je izgubila svoje drage in prav tako dom. Tragedija je pretresla vso tukanjjo okolico, zlasti pa slovensko naselbino. Družina je živel v Kenmuru. Oče pokojnega Johna Underlu-ha je zastopnik pri naši federa-ciji, njegova sestra pa je tajni-ca društva št. 535 SNPJ.

Alois Osepek (48)

BARBIČEVA KOLONA

Cleveland, O.—V Prosveti čit-am razna mnenja glede bivšega urednika Prosvete Ivana Molk-a, kateri je imel drugačne nazore kakor njegovi sokolegi, zaradi tega je podal svojo resignacijo. Ker sem opazil, da ni vse pri-občno, kar napišem, sem napi-sal dopis, v katerem sem vprašal naše čitatelje Prosvete, ali naj še pišem ali ne? Prejel sem 40 pismen in dopisnic in eno pismo brez podpisa. To pismo je iz Bellaira, O., katero pa ne bo vpoštevano, ker ni podpisa-no. Seveda, tudi ta oseba se izraža, naj še nadaljujem s pisa-njem. Proti je samo eden, in sicer iz Clevelanda. Na ten me-stu objavljam samo dopisnice:

Spoštovani: Ako gre za ured-nika Ivana Molk-a, midva z ženo sva zato, da se ga zopet nazaj nastavi. Midva rada čitava va-še dopise. Le tako naprej.

Zgornje je bilo poslano iz Johnstownske okolice. Well, prijatelj, kako ga nazaj postavimo, ko ne vemo, kaj on namerava? Ko je brat Molek zapustil zadnjo sejo glavnega odbora, nisem imel prilike go-voriti z njim in od tedaj nisem imel nobenih stik z njim. Te-daj, ko mi je umrla žena, mi je poslal žalno pismo.

Dokler ne vemo, kaj prizade-ti namerava, ne moremo nič sto-

riti zanj. Star slovenski prego-vor pravi: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. Molek si mora najprej sam pomagati in šele potem mu lahko mi poma-gamo.

Kako je prišlo do konflikta? Ne vem, koliko čitateljev ve o Hatfieldih in Mcoyjih iz ken-tuških hribov, kateri so se pre-tepali med seboj nad šestdeset let in okoli štirideset jih je bilo mrtvih na obeh straneh. Tu je šlo radi stare pravde. Nekaj po-dobnega je med Clevelandčani in Čikažani. Takozvani progre-sivci v Clevelandu ljubijo progre-sivce v Chicagu.

Prišel je na površje Louis Adamič. O njem sem večkrat dejal, da je zmožna oseba in sem ga postavil v vrsto z Etbinom Kristanom. Tudi o našem žu-panu Lauschetu sem dejal, da bi lahko veliko storil za sloven-ski narod v stari domovini, to-da njemu je v prvi vrsti za gla-sove. Prva dva skušata storiti vse, kar je v njihovi moči, a ne slednji. Zato ker partizani, pa če so še tako junaški, nimajo glasov v Ameriki. To je velika resnica.

Adamič je velik prijatelj ko-munistov. Kdor je čital njego-vo zadnjo knjigo, lahko to sam vidi. Tedaj, ko je obiskal Jugo-slavijo, ni obiskal naših starih socialdemokratskih voditeljev.

Ivan Molek je antikomunist in je meni zelo podoben. On se je strinjal z Rooseveltovo poli-tiko. Tu sva se pa tudi midva sprla. Na konvenciji sem se jaz uprl proti resoluciji, ker sem bil proti temu, da bi naš list pod-piral staro gardo demokratov in republikancev. A tisti, ki so bili tedaj z njim, so se naenkrat obrnili proti njemu, ker ni hotel tako plesati, kakor so oni hote-li. In če je bilo kaj narobe z resolucijo, bi morali oni prav tako podati ostavko kot jo je Ivan Molek.

Komunisti niso bili edini, ki so izrabili Adamičovo ime. Izra-bili so ga tudi nekateri progre-sivci. To priliko so izrabili naši progresivci iz Clevelanda in razdvojili so Chicago radi patri-otizma in sentimenta za jugo-slovenske partizane. Isto velja glede ruskega ljudstva. Ako bi ne bilo v Prosveti niti ene be-sede o hrabrem ruskem ljud-stvu, bi se Rusi prav tako boje-vali kot se sedaj. Kajti Prosveta ne more pomagati nikomur. Pomaga pa vlada Združenih dr-žav Rusom, imperijalistični Angliji, kralju Petru in partiza-nom. Vsem bi presneto žaltova predla, ako jim ne bi pomagala Amerika. Rusijo in prav tako Anglijo je osvobodila ameriška industrija, katera nima para na svetu. Ameriška industrija vrti svojega kolesa za porazjenje ene diktature, a upam, da uniči tudi

druge. Preprečili bomo, da je tudi pri našem listu ne bo. Kdor trdi drugače, ta ne pozna razmer in ne ve, kaj govori.

Tu se prav nič ne opazi, da bi naši rojaki, ki so bili tako proti Molku, sedaj kaj več sto-rili za partizane. Samo pomisli-te, v letu dni smo komaj spravi-li skupaj v tem delu naše velike naselbine borih \$2.200. To je zelo malo, kajti tu nas je okoli 25.000 Slovencev.

Zakaj vendar smo se tako bo-jevali, da spremenimo smernice Prosvete, ki pa se niso v ničemer spremenile, razem da se sedaj približujejo dolge kolone govo-rov, ki so jih govorili voditelji partizanov v stari domovini, a ti govori navzlic temu nič ne navdušijo naših ljudi, da bi ma-lo bolj globoko posegli v žep in več darovali za naše brate v stari domovini.

Prejšnji urednik, antikomu-nist, ni hotel spremeniti svoje taktike napram nim, ki ljubijo komunistem, kateri ima tako taktiko, da se spreminja zju-traj, opoldne in zvečer. Na pri-mer, zdaj so opustili politično stranko in so si ustanovili zve-zo! No, sedaj brenkajo na new-dealske strune in podpirajo predsednika Roosevelta. Naši bojovníki pri Prosveti vse to do-bro vedo in vzmemo vse za do-bro, čeravno imajo svoja pre-pričanja, kakor ga ima Ivan Molek.

Kaj bi se zgodilo, ako bi ne-kdo ukazal predsedniku ali pa tajniku, ter dejal, da mora tako iti in nič drugače. Ako bi se katerega hotelo prisiliti na ta način, bi članstvo prav take pro-testiralo, kakor protestira sedaj. In kaj bi rekla ona dva, ako bi bili protesti članov vrženi v koš?

Zadnjič je bila velika afera pri družbi Montgomery Ward, in si-ker zaradi njenega predsednika, ki se je uprl vladi. Pa se je oglasil Jack od Jack in Heintz družbe in seve se zavzemal za pravice Montgomery Ward Co. Nato se je oglašilo veliko kriti-kov proti Jacku, med njimi tu-di ta dopisnik. V odgovor me je nagradil s tem, da mi je po-slal "Jahko News", s pripombo, naj čitam novice in druge stvar-i, ki so v zvezi z njegovim pod-jetjem. Torej, vidite razliko med Američani in med opomba-mi urednikov slovenskih listov. Ti naši uredniki so primitivni, iz starodavnih časov. Naučili se bodo nekaj šele tedaj, ko slo-venskih listov več ne bo v Ame-riki. Mogoče bom o tem še kaj napisal.

Frank Barbič.

POROČILO O VOJAKIH
IN DRUGEM

Coverdale, Pa.—Namenila sem se napisati nekaj vrstic za Pro-sveto.

Pri nas v Coverdalu smo vsi zaposleni čez glavo. Vsi delamo: mladi in stari, ženske in moške. Ne vem, kam bomo dali denar ... Pred desetimi leti dva nista toli-ko zaslužila kot sedaj eden. To-da poprej nismo nič imeli, a tu-di sedaj malo kateri kaj prihra-ni za deževne dni.



Silki kašeta prizora v Rimu po osvoboditvi, ko se je pričel lov na fašiste.



Deklic Margaret Cullen in Jane Butler iz Brooklyna, N. Y., ki sta aktivni v zbiranju papirja.

V tej naselbini si je pred do-brim mesecem končal življenje Frank Obreza, doma iz vasi Za-bukovje, litjska fara. Toda na žalost ni bil član pri nobenem društvu. To je zopet lep vzgled onim, ki niso člani nobenega društva. Nekateri res ne skri-bijo za nič drugega, kot da so ved-no malo osmojeni z alkoholom.

Res je, pridejo časi, ko človek težko plača asessment, toda če človek malo misli za bodočnost in če mu ni vseeno, kako umre, potem si že kako pritrga denar za društvo. Člana društva ob njegovi smrti pridejo pogledat društveni bratje in sestre ter ga pokopljejo. In tako se človek na lep način poslovi s tega sveta. Da, žalostno je, če človek ni pri nobeni organizaciji.

Sedaj pa nekaj besed o vre-menu. Tu smo imeli 23. junija nevihto in točo in postalo je ta-ko mrzlo, da smo morali zakuri-ti v pečeh. Se danes, ko pišem te vrstice, ni nič posebno gorko. Na naše vojake pa ne smem pozabiti. Na italijanski fronti je bil ranjen v nogo Avgust Turkal. On je dobil za svojo hra-brnost odlikovanje "Purple Heart". Zdravi se nekje v Afriki. Nje-gov brat Silvester se tudi naha-ja nekje v Italiji, kjer je že čez leto dni. Wiljem Fidel se tudi nahaja nekje na fronti. Njega ni bilo doma že 17 mesecev. Piše, da je tam silna vročina, ki jo povzroča pokanje. Njegov brat John pa je pri infanteriji v So. Carolini. Tam je tudi Frank Razboršek, kateri je bil doma na dopustu za 14 dni. Ko pa pri-de nazaj, ga bodo najbrže posla-li na fronto. Na katero, ne vem.

John Béle ima tudi dva sina pri vojaki, Frank Černe pa ene-ga. Kje se ti trije nahajajo, ne vem, a upam, da so še vedno v tej deželi. Jacob Urbas pa je v Angliji že precej časa, njegov brat Frank pa v Californiji. Slednji je v bolnišnici, ker je bil ranjen na japonski fronti. No, ravno zdaj pa mi je njegova ma-ti povedala, da je prišel sinoči domov in da bo ostal doma, ker je dobil častno odpustnico. Saj je prav, da je prišel domov. On je služil Strica Sama tri leta. Želim mu, da bo srečen v civilni obleki in da bi se mu dobro go-dilo doma.

Končam ta moj dopis in upam, da bo vojna kmalu konča-na ter da se vsi vojaki zopet kmalu povrnejo domov. Mir mo-ra priti. Da bi nastal tujen mir po vsem svetu! Dovolj je tega pobijanja. Toda preden bomo dobili resničen mir, bo potrebno pregnati vse kralje in prince, ki se rede na račun ljudstva in po-vzročajo vojne požare. Ob pri-liki se zopet oglašim.

Ivana Rupnik, 427.

O OBISKU V DETROITU
IN METROPOLI

Springfield, Ill.—Nisem še dol-go naročnik na dnevnik Prosvete, a želim, da mi priobčite sle-deče vrstice:

Z delom je tu podobno kot v drugih krajih Združenih držav. Vse je zaposleno. Kdor hoče de-lati, lahko dobi delo. Toda jaz nisem več sposoben za trdo delo, ker me bolijo noge. Delam le malo v vrtu.

Zgleda kakor da Rim in kapi-talist skupaj držita, kajti zemlja potrebuje dežja, pa ga ni in ni.

Tega se kapitalist veseli. Bo lahko dražje prodajal življenj-ske potrebščine.

Sedaj pa hočem malo opisati moje potovanje v Detroit in Cleveland. Dne 25. maja zjutraj sem se vsedel na vlak in se od-peljal k svoji hčerki Berti Gre-gori, ki živi v Detroitu. V De-troitu izstopim in najel sem taksi, ki me je zapeljal na njen naslov. Ko me je hčer zagleda-la, me je bila zelo vesela in pri-srčno sva si podala roke.

Hčeri sem dejal, da bi rad obiskal tudi svojo nečakinjo, ki živi v Clevelandu. Piše se Jose-phine Sinković. Hčer mi je od-govorila, da bi šla tudi ona z me-noj. In res sva se odločila in odpeljala v Cleveland, Ohio.

Ko sva prišla v Cleveland, ni-sva vedela ne kod ne kam. Cle-velandska postaja je velika in človek se težko znajde. Naredi-la sva nekaj korakov, ko zasliši-sva klicanje: "Hej, stric, kam pa se ti tako mudi? Počakajta, bom šla tudi jaz z vama." Od mojega srca se je odvalil velik kamen, tako velik, da bi Italia-na ubil, če bi padel na njega. Pristrčno sem se pozdravil s svo-jo nečakinjo, ki naju je prišla čakati.

Potem smo najeli taksi in se odpeljali na dom moje nečaki-nje. Tam so nas vsi navdušeno sprejeli. Tudi moji hčeri so iz-kazali vso gostoljubnost. Moja hčer ni še nikoli poprej srečala svoje sestrice. Torej je bilo ve-selje toliko večje.

Ko smo se nekoliko odpočili, najeli in pogovorili, smo šli po-gledat našo slovensko metropo-li. O Clevelandu sem že veliko slišal in vedno sem želel, da bi videl to mesto. Najprvo smo ob-iskali Slovenski narodni dom. Tam smo se pričeli pogovarjati z rojaki. Posebno je bil vljuden neki rojak, katerega ime pa sem pozabil. On nam je dejal, naj pustimo svoj avtomobil pri Do-mu, nato pa je nas s svojim av-tomobilom odpeljal po mestu. Obiskali smo tudi Barberton, kjer smo videli štiri-motorno ameriško letalo. Taka letala me-čejo bombe na Hitlerja. Gotovo mu ni prijetno. Da bi bil le kaj kmalu premagan!

Torej, rojak iz Clevelanda, najlepše se ti zahvaljujem za iz-kazano gostoljubnost. Žal mi je, ker sem pozabil tvoje ime.

V metropoli sem se nahajal štiri dni in se dobro zabaval. Po-tem pa sva se s hčerjo zopet od-peljala v Detroit. V Detroitu sem obiskal več starih znancev in prijateljev. Med njimi tudi moji sestrični Mary Ločniškar in Mary Znidar. Vsi so me bili veseli in lepo stregli.

V Springfield sem prišel na očetovski dan. Vožnja ni bila preveč prijetna, kajti bilo je ze-lo vroče in veliko vojakov v vla-ku.

Upam, da se bomo še videli.

Frank Molle, 184.

V Prosveti so dnevne svetov-ne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?



Iz borbene Slovenije

O gospodarskih, finančnih in zdravstvenih problemih, nalogah in ukrepih

(Iz partizanskega lista "Slovenski Poročalec" z dne 1. marca 1944. Po referatu dr. Marijana Brečija.)

Svoje poročilo je referent razdelil v troje poglavij. V prvem je podal uspehe na gospodarskem, finančnem in zdravstvenem področju za dobo od prvega zboru odposlancev slovenskega naroda od tega zasedanja, v drugem je označil potrebe, ki jih v teh panogah javne uprave zahteva sedanji čas in najbližja bodočnost, v zadnjem poglavju pa je podal smernice, ki morajo voditi naše gospodarstvo, finance in javno upravo sploh v dobi obnove.

Odsek za gospodarstvo pri upravnih komisijah za osvobodeno slovensko ozemlje je od oktobra 1943 do danes izvedel na celotnem osvobodjenem in po naših vojnih edinicah kontroliranem ozemlju gospodarsko organizacijo. V vsakem okrožju in rajonu ter v slehernem terenskem odboru so gospodarske komisije oziroma gospodarski referenti.

Svojo osnovno nalogo, namreč prehranjevanje vojske in civilnega prebivalstva, so te gospodarske organizacije izvršile povsem zadovoljivo. Največji njihov uspeh je v tem, da so uredile prav organizacijo prehrane naše vojske. Za primer delavnosti gospodarskih komisij je navedel referent številke belokranjskega okrožja. Samo to okrožje je v dobi štirih mesecev nakupilo na primer 171.170 kg krompirja, 93.511 kg čebule, 4.100 kg slanine, 31.647 kg moke, 41.407 kg sene ter večino te prehrane razdelilo vojski in civilnemu prebivalstvu, del pa še hrani v zalogi. Ta gospodarska komisija je izdala za nabavo prehrane v tem razdobju 4.276.691,95 lir.

Gospodarske organizacije so skupaj z našo vojsko prepeljale v Slovenijo in razdelile 12.000 kg soli, 350 kg tobaka, 100.000 cigar, 660.000 škatlic žgalič. To blago je dal Osvobodilni fronti ZAVNOH. V mlekarnah, ki so pod našo upravo, je bilo predelanih preko 50.000 litrov mleka. Od tega so 5000 kg sira in preko 1000 kg sirovega masla dobile v glavnem bolnišnice. Organizacija prehrane naših pasivnih krajev je v teku. Izvršuje se prevoz in zamenjava živin in odgon živine iz ogroženih krajev. Največji uspeh prizadevanja naših organizacij je prav v tem, da smo preprečili gospodarsko anarhijo, ki ponavadi spremlja razmere, v kakršnih smo se znašli po italijanskem zlomu. V gospodarstvu vlada vsekakor zadovoljiv red.

V finančnem poročilu je bilo obravnavano vprašanje oskrbovanja državnih namestencev, upokojencev in njihovih družin, katerim so priznane vse pravice, izhajajoče iz dotedanjega dela, službenih let in delavnih sposobnosti, pravice do pokojnine itd. V dobi do nemške ofenzive je finančni odsek upravne komisije izplačal na račun podpor 5 milijonov lir. Ker se je na osvobodjenem ozemlju pojavilo pomankanje gotovine, je IO s posebnim odlokom izenačil bon oziroma obveznico iz posojila, ki ga je razpisal v letu 1941 SNOO, in liro kot plačilno sredstvo. Do sedaj znaša emisija teh bonov samo 18 milijonov lir. Nato je podal poročilo o uspehih posojilne kampanje, in sicer tripo-

centnega posojila narodne osvoboditve v znesku 50 milijonov lir v zvezi z razpisom posojila AVNOJ za vso Jugoslavijo. Uspeh posojila ni še velik, a vsekakor zadovoljiv. Predvsem je zadovoljivo dejstvo, da je število podpisnikov majhnih vsot veliko, kar dokazuje pripadnost slovenskega ljudstva osvobodilnemu gibanju.

V zdravstvenem poročilu je referent označil dosežke uspehe sanitetne službe za civilno prebivalstvo. Ustanovljene so v Ljubljanski pokrajini tri civilne bolnišnice, organizirana je zdravniška in babiška pomoč prebivalstvu, ustanavljajo se sanitetne postaje, organizira se higiena naselij, šol itd.

V drugem delu poročila, ki je obravnavalo trenutne naloge v teh panogah javne uprave, je bilo posvečeno največ pozornosti kmetijstvu in prehrani. Obdelati vso plodno zemljo v Sloveniji, to mora biti dolžnost in skrb vsega našega prebivalstva in naloge vseh naših političnih in gospodarskih organizacij. Postavljeno načelo medsebojne delovne pomoči, pomoči v izposojanju orodja, strojev in vprežne živine, zaščita semen, organizacija delovnih skupin, pomoč zaledne in deloma tudi operacijske vojske pri obdelovanju polj, vse to bo zagotovilo prehrano naši vojski in civilnemu prebivalstvu v tekočem letu, in sicer iz lastnih sil, na katere se edino moremo trenutno zanašati.

Utemeljen je bil odlok o zaščiti plemenske živine ter podan načrt za pribavo kmetijstvu potrebnih umetnih gnojil, galice itd. Glede gozdarstva je bilo postavljeno načelo o zaščiti gozdov ter o smotnosti in kontrolirani eksploataciji lesa, nadalje o pogozdovanju, trebljenju gozdov in zatiranju gozdnih škodljivcev. Posebna pozornost je bila posvečena naši industriji, naši bodoči največji gospodarski stvarnosti.

Glede posege nemškega kapitala v našo industrijo je bil na zborovanju v okviru tega referata ponovno potrjen sklep, da ne bo naša narodna oblast priznala nobenih ne nasilnih ne pod krinko legalnih pogodb izvršenih sprememb v lastništvu industrijskih podjetij. Vsake špekulacije tujega okupatorskega kapitala bodo energično preprečene.

V finančnem vprašanju je bil utemeljen odlok o emisiji pravih plačilnih bonov za sto milijonov lir. Tiskali se bodo najprej boni za nizko vsoto, ker določa v denarnem obtoku primanjkuje. V pogledu davkov je bilo sprejeto načelo progresivnega davka in je bila dana pravica narodno osvobodilnim odborom, da davke odmerjajo in jih pobirajo. V poročilu je bil tudi utemeljen načrt za pospešitev posojilne kampanje ter se je predvsem poudarjalo dejstvo, ki mora našem ljudstvu postati jasno to, da bo naša nastajajoča narodna oblast z lahkoto krila vse obveznosti iz posojila in iz emisije bonov; saj so na eni strani te obveznosti izredno nizke, na drugi strani pa je jamstvo za njih kritje vse naše narodno bogastvo in davčna moč našega prebivalstva.

Tretje poglavje poročila je obravnavalo smernice, ki morajo voditi našo javno upravo v dobi obnove. Izkušnje iz naše preteklosti partizanske borbe bo treba

povezati z znanstvenimi izkustvi ter polagati temelje načrtnemu delu v gospodarstvu, v financah in na ostalih področjih javne uprave. Dejstvo, da je pri sedanjem političnem položaju celotna Slovenija pod enotnim političnim in upravnim vodstvom, da smo član federativne Jugoslavije, ter dejstvo, da se nam glede gospodarskega razvoja v zedinjeni Sloveniji nudijo široke perspektive; vsa ta dejstva nas silijo prav k takemu načrtnemu delu.

V zaključku poročila so bile podane štiri temeljne smernice, ki morajo voditi našo javno upravo v prihodnosti: namreč poudarek gospodarstva kot tiste veje javnega življenja, ki je najtesneje povezana s temeljnimi skrbmi naše narodne oblasti in v kateri se morajo izražati vse

Obramba pomorske spremljave

Čitatelj mnogo ne premišlja, ko prebira v svojem dnevnem časniku vesti, da je neka pomorska spremljava (konvoj) zopet srečno vplula v namembno luko. In vendar se za temi preprostimi in skromnimi besedami skriva cela vrsta dogodkov, trpljenja, naporov in nevarnosti, ki jih je bila spremljava deležna na vsaki morski milj.

V vojnem času so pomorske spremljave naravnosti življenjskovažno orodje vojaške in civilne oskrbe. Brez potrebnega zavarovanja pomorskih prevozov, je vsako uspešno vojsko-vojanje nemogoče. Tega se so-vražnik dobro zaveda in poskuša zato z vsemi silami pretrgati življenjsko žilo, ki hrani in drži pri moči vojskujočo se državo in njene borbene enote. Iz vsakodnevnih časopisnih vesti zve-mo, s kako velikimi naporami se sovražnik trudi, da bi izpodrejal nasprotnikove pomorske prevoze.

Mnoga in različna so sredstva, s katerimi poskuša sovražnik uresničiti svoje načrte. Vsako novo njegovo napadalno sredstvo pa izjiva modernejša obrambna sredstva in tako poteka ta tekmovalna odprava priletka sovražnosti pa vse tja do premirja.

Dva sta glavna in najnevarnejša sovražnika, ki sta hrabrim mornarjem na širnih oceanih, na počasnih in neokretnih trgovskih ladjah, stalno za petami. Prvi se zahrbtno skriva pod vodo in preži, da sproži nevidno svoj smrtonosni torpedo. To je podmornica. Drugi sovražnik plava visoko v višavah neba—letalo—ki nosi bombo, torpedo ali mino.

Tekma med napadalcem in obrambnimi sredstvi je bila ves čas vojne zelo napeta in neizproсна; sreča pa se je nagibala zdaj na eno, zdaj na drugo stran. Z nastopom novih obrambnih sredstev: žepne nosilke letal in korvet pa se je obrambni sistem zavezniških spremljav tako zelo moderniziral in izpopolnil, da je dosegel očitno premoč, kar dokazujejo številne spremljave, ki danes prihajajo v svoje oddaljene luke z neznatnimi ali skoraj nobenimi izgubami.

Moderna obramba spremljave je zelo draga stvar, ker obsega mnogoštevilna sredstva, ki so za to potrebna. Današnje spremljave so sestavljene iz večjega števila ladij, ki poleg svoje nominalne vrednosti predstavljajo v vojaškem pogledu poseb-

no pridobitev novega živnega življenja, dalje potreba po načrtnem gospodarstvu z upoštevanjem posebnosti naše zemlje in našega naroda, s poudarkom, da je potreba vključiti korist posameznika v vsenarodno skupnost ter s tem sprostiti zasebno pobudo; nadalje, da nas; bo favno načrtno delo v gospodarstvu pripeljalo do spoznanja, da je prihodnost Slovenije prav njena industrija z upoštevanjem kmetijstva in da bo Slovenija z morjem ustvarila naši ožji in širši domovini velik gospodarski razmah; in končno, da je zaklad našega gospodarstva v razumnosti, sposobnosti in marljivosti našega ljudstva; zato je treba te sile sprostiti in jim omogočiti poln razvoj.

S tem je referent poročilo zaključil.

ne taktične vrednosti. Zato nam bo lahko razumljivo, da so stroški razmeroma le majhni. Že ena sama potopljena večja to-vorna ladja predstavlja s svojim dragocenim tovorom ogromne vrednosti, ki jih niti ni mogoče tako lahko nadomestiti v vojnem času.

Levji delež obrambe spremljave nosi vojna mornarica, saj je spremljava sama po sebi čisto pomorskega značaja. Ladje vojne mornarice vseh vrst, od bojnih ladij doli do majhnih poznatih, izvidniških ladij, varujejo spremljavo na vsej poti, na kateri proti nevarnosti. Po-težavnih poteh, pri velikih in važnih spremljavah spremlja konvoj še primerna eskadra vojne mornarice. Za mogočene spremljave so potrebne celo največje enote mornarice, bojne ladje z vsem potrebnim spremstvom. Pri tej veliki organizaciji igra tudi letalstvo izredno važno vlogo ter je tudi tu—kako v vseh ostalih strokah vojskovanja—prevzelo del obrambnih nalog.

Naloge vojne mornarice pri teh operacijah so, da varujejo spremljavo proti napadom so-vražne mornarice, predvsem proti napadom nadvodnih enot (kakor n. pr. bojnih ladij, križark, rušilcev, torpedovk, malih torpednih čolnov in drugih malih enot) kakor tudi proti nevarnostim podmornic. Razen tega sodelujejo tudi pri obrambi proti sovražnemu letalstvu.

Te stražarske eskadre vojne mornarice so zaradi posebnih pogojev, danes čisto drugače sestavljene, kakršne pa je bil nek-daj sestav manjših eskader. Včasih je n. pr. normalna manjša eskadra imela po eno ali več bojnih ladij, nekoliko križark in nekaj več rušilcev. Danes iz-gleda eskadra za varstvo obsežnejših spremljav popolnoma drugače, ker so njene taktične naloge v mnogem tudi drugačne. Bojne ladje so še vedno jedro obrambne sile. Nastopajo v glavnem proti morebitnim težim ali lažjim nadvodnim enotam sovražne mornarice, ki bi brez njih s svojimi težkimi to-povi uničile spremljavo brez posebnih težav in to v najkrajšem času. Ravno tako so ostale v se-stavu tudi križarke, ki so pri manjših spremljavah celo glav-na obrambna sila. Njihova tak-tična vloga pa se je seveda spre-menila. Pripadle so jim povsem nove naloge.

Nov pojav so danes posebne "žepne nosilke letal", potniške križarke z močno protiletalsko obrambo in številne manjše ladje "korvete".

Ladje "nosilke letal" je rodila potreba. V današnjem sistemu obrambe spremljave so letala neobhono potrebna za uspešno varstvo proti podmornicam, za opazovalno službo in za obrambo proti sovražnim letalom. Zla-sti je to važno pri prekocean-skih plovbah, ker spremljave ne morejo ščititi letala s suhe zemlje. Te ladje so pravzaprav prirojene iz navadnih trgov-skih ladij. Seveda ne nosijo ve-likega števila letal. Tudi niso velike niti hitre. Popolnoma pa zadostujejo potrebam in zraven tega niso preveč drage in je nji-hova gradnja razmeroma kratka.

Letala "žepne nosilke" stalno patrolirajo nad spremljavo in okrog nje. Način lova so-vražne podmornice in če jih že ne morejo uničiti, jim vsekakor preprečijo, da bi se podmornice postavile v pripravno lego za napad. Podmornica ima namreč pod vodo manjšo hitrost kakor pa spremljava. Zato spremlja-va lahko uide, predno bi pod-

mornica priplula v bližino spremljave, če bi vozila pod vo-do. Vojna nad vodo pa je za podmornico riskantna, če kroži nad spremljavo letala, ki so za podmornico smrtno nevarna.

Vsa ta letala so več ali manj lovskega tipa ter nosijo s seboj manjše globokinske bombe proti podmornicam. Nastopajo tudi proti sovražnim letalom, ki bi prokušala napadati ladje spremljavo ter pravočasno obveščajo eskadro o bližajočih se sovražnih letalih.

Razen teh letal na nosilkah, so tovrstne ladje same nosile s seboj po dve letalski letali, ki so jih v slučaju nevarnosti po ka-tapultih spustile v zrak. Ta le-tala niso mogla več pristati na ladje ter so po končanem boju ali odletela na najbližje letališče na kopnem—če so le mogla—ali pa se je pilot spustil s pada-lom zraven ladje, a letalo je u-to-nilo v morju. Tudi taka letala so pokazala lepe uspehe, vendar so postala z uporabo ladij nosilk nepotrebna.

Križarke za protiletalsko ob-rambo so poseben tip križark, katerih oborožitve je popolnoma posvečena protiletalskemu orožju. Navadne imajo nenavadno veliko število protiletalskih to-pov in težkih strojne ter posebno topniško centralo za precizno in uspešno streljanje vseh vrst orožja skupaj. Njihove posadke so dobro izveščane ter pred-stavljajo te križarke resno oviro sovražnemu letalstvu, ki ji je drugače spremljava vedno za-željeni cilj.

Praksa je pokazala, da je bolj ekonomično povezati spremljave v velike formacije, zato za-vedajmo zaradi velikega števila ladij velikanski prostor na morju. Da bi vse to morako področje zavarovali z vseh strani proti najnevarnejšemu sovražniku — podmornicam, morajo današnje stražarske eskadre imeti mnogo večje število vojnih ladij, da bi lahko uspešno nadzirale ves morski prostor okrog spremljave. Nemogoče pa je za tako službo uporabiti veliko število rušilcev, ki so zelo dragocene vojne ladje in je njihova gradnja razmeroma dolgotrajna in ne enostavna. Pomorski stroj-kovnjaki so zato našli nadome-stek v novem tipu ladje "korve-te", ki je majhna, poceni in po-trebuje razmeroma majhno po-sadko. Gradijo pa jo lahko v večjem številu in v razmeroma kratkem razdobju. Kljub vse-mu pa ta ladja zelo uspešno opravlja službo protipodmornič-ke obrambe. Hitrost teh ladij ni pomembna, stroji so enostavni in poceni. Oborožena je s topovi in raznimi posebnimi pripravami za borbo proti pod-mornicam (prislushevalne naprave, detektorji, vodne bombe itd.). Te male požrtvovalne ladje so že napravile ogromne uslugue pri gonjah na podmornice in pri obrambi spremljav. Veliko število sovražnih pod-mornic leži po njihovi zaslugi na dnu morja. Njihova je tudi zasluga, da je podmorniška kampanja, ki je resno ogrožala zavezniško oskrbo, skoro popolnoma izgubila svoj nevarni značaj.

Vsaka ladja spremljave je ra-zen tega še posebej oborožena z dvema ali več topovi in nekaj strojnimi proti napadom letal in podmornic. Za obrambo proti nizkim napadom ter strmo-glavcem vlačijo pogostokrat ladje s seboj privezane balone pritrjene z jeklenimi žicami.

Največ uspeha v iskanju pod-mornic imajo letala. Podmornico je zelo težko opaziti z ladje, ker ima v podvodnem položaju vidljivost samo kratko tenko čy-ko periskopa in še to ne ves čas. Iz zraka pa se podmornica dobro vidi, če je pod vodo, samo če ni pregloboko pod vodo.

Najboljša obramba ladij spremljave proti podmornicam je hitrost in stalno menjavanje smeri. Cenene tovrstne ladje ni-majo velike hitrosti niti so po-sebno gibljive, zato pač rabijo močnejše varstvo.

Hitrejšje ladje, potniške, ki služijo predvsem za prevoze čet, imajo s seboj ponavadi le maj-hen oddelek vojne mornarice, ker se same varujejo s tem, da vozijo zelo hitro in neprestano menjajo smer ter tako onemo-gočajo podmornicam, da bi se s svojo počasno vožnjo mogle pravočasno postaviti v pravo lego na napad.

Organizacija potovanja velike spremljave je zelo zamotana ter

"Kaj storiti z Italijo?"

Plaše A. J. v Bazovici

Iz Salveminijevih razmotri-vanj o vprašanju Julijske Kra-jine, ki je prišla pod Italijo po prvi svetovni vojni pred 25 leti, sem izluščil troje misli, preko katerih nisem mogel brez odgo-vora. Gre za domnevo: 1. da pri-zadeži Slovenci in slovenski kmetje ne bi mogli upravljati Julijske Krajine in italijanskih mest; 2. da bi mogla carska zveza med Italijo in Jugoslavijo ustvariti znosljivejšo življenje 400.000 Slovincem in Hrvatom, ki naj bi tudi še po tej vojni ostali pod italijansko vladavino; 3. da nima krajevno vprašanje italijansko-jugoslovanskega so-žitja v Julijski Krajini in Dalma-ciji nikake zveze z gospodarskim problemom Trsta in Reke kot dveh trgovsko-pomorskih em-porijev severnega Jadrana.

1. Kako je s Slovenci kot upravitelji Julijske Krajine?

V realnem življenju odloča se-danjost in ne preteklost. Preteklost je predmet spominov in vprašanje zgodovine, ki nas za-nima le v toliko, v kolikor črpa-mo iz njenih zmot in resnic nau-ke in smernice za sedanje življe-nje. Le sedanost s svojimi vred-notami je nositeljica človeškega življenja in nehanja. Kdor je go-spodar pozitivnih tvornih sil, ob-vlada sedanost. Taka je zapo-ved življenja.

Vzporedimo tvorne sile slo-venskega in italijanskega naroda: sedanost, to je v dobi sedanje-ga pokolenja, v dobi zadnjih 30 let, ki jih živimo in doživljamo. Prof. Salvemini izhaja iz kri-ve premise, da je istovetnost Slo-venice s kmeti in s predmetnc politelengenco, nesposobno za upravo Julijske Krajine, njenih mest, trgov in vasi. Čast in spo-štovanje slovenskemu kmetu, iz katerega je izšlo 90% današnjega slovenskega izobraženstva, al- Salveminijeva trditve o social-nem ustroju Slovincem bi komaj mogla odgovarjati stanju 60 ali 70 let minulega stoletja; danes pa je ona le iz neznanja izvirajo-či anahronični paradoks. Manj kot dva milijona Slovincem sta vzgojila v zadnjih 80 letih tak raznovrsten in odlični intelek-tualni naraščaj, kakršnega rela-tivno ni ustvaril noben drug na-rod v Evropi. Ti izobraženci so izšli iz vseh slojev slovenskega naroda, od preprostega kmeta, tovarniškega delavca in železni-škega čuvara pa tja do visokih državnih uradnikov in vseučilniških profesorjev. Lestva soci-alnega dvigavanja je bila in je do-stopna pri Slovincem vsem slo-jem od najnižjega do najvišjega. Na vseučiliščih, kjer so se izobra-ževali slovenski dijaki, so živeli v bratski vzajemnosti in poveza-nosti sinovi kmetov, delavcev, trgovcev, industrijev, visokih uradnikov s sinovi odličnih pri-

je vojni red že v naprej izdelan tudi v podrobnostih. Take spremljave vodijo stari izkuše-ni pomorski častniki, poveljniki eskadre pa so odgovorni, da pripeljejo konvoj varno v na-menjeno luko. Vseh predpisanih formacij se morajo najstrožje držati ves čas vožnje.

Kljub temu, da je obrambna služba izdelana do najmanjših podrobnosti, vendar predstavlja vsako potovanje še vedno velike nevarnosti in obenem zahteva velike napore za hrabre posad-ke. Njihova težka služba ne pre-jeva ponavadi glasnih in hrupnih pohval in nagrad, kljub temu jo vršijo tiho in požrtvo-valno iz dneva v dan, iz noči v noč, gledajoč vsak trenutek smrti v obraz, ki jim stalno pre-ži iz valov morja in z neba nad njimi. Tem hrabrim pomorska-kom gre velik del zaslug v boju za končno zmago.

G.

padnikov svobodnih poklicev. Danes imamo Slovenci v vseh panogah toliko izobražencev, da se njih število že približuje stanju nadprodukcije. Od vseučil-skih profesorjev svetovnega slo-vesa, teologov, filozofov, jeziko-slovcev, naravoslovcev, pravni-kov, zdravnikov, tja do inženir-jev, stavbenikov, strojnih gradi-teljev, ladijskih graditeljev, po-ljedelskih in gozdarskih inženir-jev ter rudniških inženirjev; v vseh panogah javnega, kulturne-ga in gospodarskega življenja imamo povsod samo svoje ljudi.

Slovenci imamo v Ljubljani svoje popolno vseučilišče z in-ženirsko in z rudarsko fakulteto. Imamo svojo visoko glasbeno akademijo. Ljubljanska vseučil-ska knjižnica je največja v Ju-goslaviji in po kakovosti ter ko-ličini svojih knjig, med katerimi so edinstveni izvodi zgodovinske vrednosti, bi delala čast vsake-mu svetovnemu velemostu. Po-leg tega so študirali in študirajo slovenski sinovi na tujih visokih šolah v Parizu, Londonu, Oxfor-du, Glasgowu, v Moskvi, na Du-naju—in se vračajo v domovino kot moške svetovnega kova in zborja. Slovenci imamo svojo jamostojno Slovensko akademi-jo znanosti in umetnosti, ki je vredna predstavnica najvišjih slovenskih kulturnih vrednot.

Ze stara, Slovanom sovražna Avstrija je visoko cenila upra-vni in organizatorični talent slo-venskih sinov. Ta sloves so si ohranili Slovenci tudi v Jugosla-viji, kjer so zavzemali po vsej državi vplivna mesta kot upra-vniki, organizatorji in inženirji. Oni so vtisnili skupno s svojimi irskimi in hrvaškimi tovarši jugoslovanski državni zahodno-ropski značaj. In ravno med te-ni slovenskimi pionirji je bilo mnogo sinov našega Primorja, ki jih je pognala iz rodne zemlje že predfašistična Italija. Oni čakajo na tisti usodni dan, da se povr-nejo na domača primorska tla in vzamejo v roke delo obnove in preporoda skupno s svojimi bra-1, ki so krčevito vztrajali in kot čuvarji bdeli četrto stoletja na-tem najzahodnejšem kotu slo-venške zemlje, pričakujoči dan zavojevanja in konec trpljenja.

Ali poznate, gospod profesor Salvemini, Slovenijo in Sloven-ce? Ako ne—čitate italijansko časopisje in revije iz dobe po za-sedbi Slovenije, l. 1941 s strani Italije in našli boste kritične oce-ne, ki občudujejo našo široko po-pularizirano kulturnost in umet-nost, ki postavljajo za vzgled na-še razumevanje za lepoto, za glasbo, petje; ki občudujejo naša, na srednjeevropski višini stoječa dramska gledališča, našo opero v Ljubljani, ki jo obiskujejo tudi najbolj preprosti sloji našega na-roda. Spoznali boste življenje našega kmeta, čistočo in ličnost njegovih hiš in domov, njegova pevska, bralna in zabavna druš-tva. Zvedeli boste, da je sloven-ski kmet samostojen lastnik in gospodar svoje zemlje in svoje-ga posestva; da med Slovenci ni kolonov in mezarov in da je bil do prihoda Italije njegov živ-ljenjski standard tako visok, da ni niti malo zaostajal za stan-dardom zapadnoevropskega človeka.

Slovenci so veseli in živahni, ali ne kričavi in preglasni in kot Slovani doživljajo pretežni del svojega duhovnega življenja v svoji notranjosti. So trezni, vesti-ni in natančni ter tih delavci in računarji—ljudje, kakršne zahteva sedanji čas s svojo resnič-nostjo in umstvenostjo. Le po-glejte našo predvojno literaturo, naše publikacije, naše revije, na-še časopise, naše strokovne te-dnike in mesečnike vseh strok, in čudili se boste nad duhovno proizvodnjo in potrošnjo komaj dvamilijonskega naroda. Zna-je-te, da je korakalo naše Primorje vzporedno z ostalo Slovenijo tu-di na tem poprišču, dokler ni Ita-lija uničila našega tiska in za-dušila vse naše kulturno življe-nje.

(Dalje prihodnjik.)



Člani posadke ameriškega bombnika, ki se je udeležil napada na Yawato, japonsko jeklrsko središče.

V blagi spomin pete obletnice smrti

ljubljenega soprega in očeta

FRANKA MESTKA

Pet let je dolga doba, marsikaj se spremeni. A ljubezen neugasljiva pa gori do konca dni. V srcih nosimo ljubeč glas spomin in pogled Tvoj. dokler nit življenja se ne tleče in pridemo mi tudi za Teboj. Dragi soprog in oče, počivaj mirno pod zemljo.—Zaljubljeni ostali: Ivana Mestek, soprega: Antón sin in Frances. hči. Yeagertown. Pa. Box 264.

SANIN

Poslovenil Stano Krašovec

(Nadaljevanje)

"Da, gospod," je nalahko naježil obrvi Tanarova in kljubovalno ter trdo nadaljeval: "on smatra, da ni bilo vaše vedenje napram njemu čisto!"

"No, da ... razumem ..." ga je prekinil Sanin, ki ga je hitro minila potrpežljivost, "malo drugače kot skozi vrata sem ga vrgel ... Čemu še tisto, ni bilo čisto!"

Tanarov je napenjal možgane, da bi kaj razumel, pa ni mogel in je nadaljeval:

"Da ... On zahteva, da vzamete svoje besede nazaj."

"Da, da ..." je bogve zakaj smatral kot potrebno pristaviti von Deutz in se kot žerjav prestopil z ene noge na drugo.

"Kako naj jih vzamem? Beseda vendar ni ptič, če enkrat zleti, jo človek ne more več ujeti!" je zavrnil Sanin in se smehljaj samo z očmi.

Tanarov ni razumel in je molčal ter gledal Saninu naravnost v oči.

"Moj Bog, ali gleda besno!" si je mislil Sanin.

"Nam ni za šalo ..." je hipoma izpregovoril Tanarov hitro in jezo, kakor da bi se mu nenadoma nekaj posvetilo; pri tem je zardel kot kuhan rak. "Ali želite preklicati svoje besede ali ne?"

Sanin je molčal.

"Formalen tepec!" si je mislil celo z žalostjo; vzel je stol in se usedel.

"Mogoče bi še vzel svoje besede nazaj, da bi napravil Zarudinu veselje in ga pomiril," je izpregovoril resno, "tem bolj, ker me to prav čisto nič ne stane ... Ampak prvič je Zarudin neumen in ne bo tega razumel tako, kot je treba, ampak se bo škodoželjno smejal, namesto da bi se pomiril; drugič mi pa Zarudin v resnici ne ugaia in pri takih okoliščinah se ne izplača besed preklicavati ..."

"Tako ..." je škodoželjno zategnil Tanarov skozi zobe.

Von Deutz ga je pogledal prestrašen in z njegovega dolgega obraza so izginile vse barve do zadnje. Postal je rumen in lesen.

"V tem slučaju," je začel Tanarov s povišanim in nekoliko pretečim glasom.

V Saninu je hipoma vzkliklo sovraštvo; pogledal je njegovo očiščeno čelo in ozke jahalne hlače ter ga prekinil:

"No in tako dalje ... saj vem ... Samo streljal se z Zarudinom ne bom."

Von Deutz se je hitro obrnil. Tanarov se je vzravnil in vprašal presekan in zaničujoče:

"Za kaj?"

Sanin se je zasmejal in sovraštvo ga je minilo prav tako hitro, kot se ga je polastilo.

"I, zato ... Prvič ne maram Zarudina ubijati, še manj pa tudi sam ne maram umreti."

"Tako ..." je začel Tanarov in krivili ustnice.

"I, ne maram, pa konec besedi!" je rekel Sanin in vstal. "Mislite, da vama bom še razlagal, zakaj! ... Prav treba mi je ... Ne maram, no kaj?"

Najgloblje zaničevanje do človeka, ki se ne mara dvobojevati, se je strnilo v Tanarovu z neomajnim prepričanjem, da ni razen častnika nihče niti zmožen, da bi bil toliko hraber in viteški, da bi se dvobojeval. Zato se pa ni prav nič začudil, ampak se je nasprotno celo nekako razveselil.

"Vaša stvar," je rekel, ne da bi več skrival in je celo pretiraval svoj zaničevalni izraz, "to da moja dolžnost je, da vas opozorim ..."

"Tudi to vem," se je zasmejal Sanin, "ampak tega pa Zarudinu sploh ne svetujem."

"Kako, prosim?" je smehljaje vprašal Tanarov in vzel z okna čepico.

"Ne svetujem mu, da bi se me dotaknil, sicer ga tako naklestim, da ..."

"Veste kaj!" je hipoma vzkliknil von Deutz, "tega si ne morem dovoliti ... vi se norčujete! ... Ali pa res ne veste, da je odkloniti napoved ... da je to ..."

Bil je rdeč kot kuhan rak, neumno in divje so mu bulile motne oči in okrog ust mu je nastal majhen vrtinec slin.

Sanin mu je radovedno pogledal v usta in rekel:

"Pa ta človek se še smatra za pristaša Tolstega!"

Von Deutz je sunkoma dvignil glavo in se začel tresti.

"Prosil bi vas!" je cvileče zakričal; mučno ga je bilo sram, da kriči had dobrim znancem, ki je z njim še pred kratkim govoril o mnogo važnih in zanimivih vprašanjih.

"Prosil bi vas, da pustite to pri miru ... To ne spada k naši zadevi!"

"Ne spada, ne spada," je zavrnil Sanin, "pa še prav zelo spada!"

"Prosil bi vas," je histerično zavpil von Deutz in pri tem brizgal slino; "to je čisto ... in z eno besedo ..."

"I, pojdite vendar!" se je nevoljno umaknil Sanin brizgajočim slinam in rekel: "Mislite si kar hočeta, Zarudinu pa povejta, da je osel ..."

"Nimate pravice!" je z obupno jokavim glasom rjul von Deutz.

"Dobro, če dobro ..." je zadovoljno dejal Tanarov. "Greva!"

"Ne," je prav tako jokavo kričal von Deutz in nezmislno mahal z dolgimi rokami: "kako se predzrne ... to je naravnost ... to je ..."

Sanin ga je pogledal, zamahnil z roko in odšel.

"Saj to je osel, ampak kadar pride na svoje ga oslovskega konjčka, pa postane tako rezerviran in zgovoren!" si je mislil Sanin, ko je slišal, kako Tanarov pregovarja kričeca von Deutza.

"Ne, to se ne sme pustiti tako!" je kričal dolgi častnik, ki se je žalostno zavedal, da je zaradi tega dogodka izgubil zanimivega znanca in ni vedel, kako bi to popravil; zato se je še bolj jezil in jasno, da je tako stvar vedno bolj kvaril.

"Volodja ..." ga je tiho poklicala izza vrat Lida.

"Pojdi sem ... moram te ..."

Sanin je vstopil v majhno Lidino sobico, kjer je bilo poltemno in zelenkasto od dreves; ki so zakrivala okno; dišalo je po parfumi, pudru in ženski.

"Kako je lepo pri tebi!" je rekel Sanin in se strastno in lahko oddahnil.

Lida je stala z obrazom proti oknu in na njenih ramah in licu je mehko in lepo odsevala zelenkasta svetloba z vrta.

"No, kaj moraš?" je prijazno vprašal Sanin.

Lida je molčala ter hitro in težko dihala.

"Kaj je s teboj?"

"Ali ne boš ... na dvoboj?" je vprašala Lida s stisnjenim glasom, ne da bi se obrnila.

"Ne," je kratko odgovoril Sanin.

Lida je molčala.

"No, kaj je potem?"

Lidi je zadržtel podbradek. Hipoma se je obrnila in dejala z zasoplim glasom, hitro in brez zveze:

"Tega ne morem, ne morem razumeti ..."

"A ..." je odvrnil Sanin in se nagubancil, "prav žal, da ne razumeš ..."

Zlobna in topa človeška neumnost, ki ga je obdajala od vseh strani in je enako izhajala od zlobnih in od dobrih, od lepih in od nesramnih ljudi, ga je izmučila. Obrnil se je in odšel.

(Dalje prihodnjik.)

Diplomati

B. TRAVEN

Pri diplomatskih sprejemih se izgubi dovolj bisernih zavrtnic, draguljastih zapetnic in zlatih ur, tako da so visoki izdatki za "posebno diskretne" postavke zunanjih uradov docela upravičeni.

Vsaka diplomatova žena nima namreč dovolj takta, še manj pa denarja in dobre volje, da bi kar meni nič tebi nič prebolela biserno zavrtnico. Na možovo kariero se poživlja, če je stala zavrtnica deset tisoč dolarjev, in tako začne resno groziti, da bo napravila škandal in obvestila častnike. Kaj preostane sedaj zunanjemu uradu? Zavrtnico nadomesti, pa je.

Toda ta ura se ni dala nadomestiti. Da diplomat lastnoročno darilo angleškega kralja tako malo cenil, da to darilo izgubi, je skoroda razžaljenje angleškega kralja. Tak diplomat utegne izgubiti dober glas in diplomatsko službo. Od amerikega diplomata ne smemo pričakovati tolikanega takta, kakršnega naj-

demo pri francoskem, angleškem ali ruskem diplomatu. Francoski diplomat bi si izmislil prav duhovit izgovor, kako je izgubil uro; ta izgovor, bi bil tak fin in eleganten, da bi mu v diplomatski karijeri prej koristil kakor pa škodil. Toda mi smo na tem polju še kmetje in učenci in zato povzročamo hrup. Diplomati bi se namreč tudi v svojem klubu rad s tisto uro postavljal. Če bi ne imel ure, bi mu ne preostalo mnogo stvari, ki bi se z njimi lahko postavljali in ki bi z njimi lahko črno na belem dokazal, da ga je angleški kralj sprejel v zasebni avdienci. Kajti nihče se ne potruji, da bi poiskal in prebrskal vse čas-

nike, da bi se prepričal o resničnosti take trditve. Zlasti nihče v klubu ne. Časopisni izrezek pa ti napravi vsak tiskarniški vajenec za dva dolarja odškodnine.

Ameriški diplomat je stopil takoj s tisto malobrižno netaktno robustnostjo, ki je lastna njegovemu narodu, k donu Porfiriju in ga poprosil za kratek pomenek v navzočnosti svojega tajnika, ki je govoril španski.

"Oprostite, don Porfirio," je dejal diplomat, "prav odkrito mi je žal, da vas moram nadlegovati, toda pravkar mi je bila tule v dvorani ukradena ura, ki mi jo je podaril angleški kralj."

Porfirio Diaz ni prav nič

AS AMERICANS OCCUPIED KEY FRENCH CITY



MAINTENANT L'ARTILLERIE, an American jeep scoots through a street in Carcassonne, France, while to the right another jeep follows with medical equipment. On the sidewalk some soldiers pause for a breather after their march into the city. Despite German counterattacks that have won them ground in surrounding areas, our forces have advanced beyond the city. U. S. Signal Corps Radiophoto.

skremžil obraza. Ni rekel: "To ni mogoče!" ali "Ali se morda ne motite?" Saj je poznal svoje ljudi in nihče ni vedel bolje kakor sam, da so banditi iztrebljeni samo v častniških poročilih, ne pa v deželi; kajti naprej bi moral postreljati vse svoje generale in guvernerje in župane in davčne oskrbnike in državne tajnike, če bi živel pod njegovo vlado, potem bi najbrže ne ostal niti en Mehikanec, ki bi ga lahko vladal. Vladajoči razred je ropal iz nenasitne lakomnosti, nevladajoči razred pa iz strašne lakote.

Tako je Porfirio Diaz diplomatu samo odgovoril: "Nikar naj vas nič ne skrbi, ekselencia, brez dvoma se je zgodila samo mala šala. Dam vam častno besedo, da bo ura v teku osemindesetih ur zopet v vaši posesti."

Predsednikova častna beseda. Porfirio Diaz je lahko mirno dal častno besedo. Kdor je namreč mojster vseh banditov in lopovov, kdor namreč vse bandite in lopove ter njihove zvižace in pota tako dobro pozna kakor Porfirio Diaz, ki je bil sam mojster v vseh takih stvareh, ki se ne ticejo samo navadne žepne tatvine, ta bo že znal najti uro.

Ob določeni uri je Porfirio Diaz z najvljudnejšimi besedami odločil severoameriškega diplomata, ne da bi pri tem tudi z besedico omenil malo neprijetnost.

Toda don Porfirio je besnel, kakor je znal besneti samo on, čeprav so opazili to samo njegovi najbližji zaupniki. To je bil bes diktatorja, čigar sleparstvo grozi biti odkrito.

"Starega je zopet popadel bes," so si prestrašeni sluge po-

šepetavali in so se kar tresli od strahu, kaj bo, ko se bo plač končal. Diktatorjevih napadov besnosti so se bali bolj kakor potresa. Kajti tedaj je bil zverinski kakor stara razkačena divja mačka.

Cesar si je bil najprej v svesti, je bilo, da je imel uro šamo Mehikanec, da jo je mogel samo Mehikanec imeti. In z mehiškimi lopovi je znal postopati.

Če je vzel uro kdo izmed strežnikov, je bilo sedaj že prepozno, da bi mnogoštevilnim detektivom naročil, da ne smejo nikomur izmed strežnikov dovoliti, da bi zapustil grad. Kajti če je uro res ukradel kak strežnik, ni mogel trenutno več upo-

rabiti detektivov, kajti ura je bila medtem že iztihotapljena iz gradu. Seveda, uro bi utegnil imeti tudi kak detektiv. Prav nič gotovo ni, da bi si detektiv ne priložil nečesa, kar se da na lahek način dobiti.

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

150 AKROV 4 milje iz mesta, poleg ceste. Hlisa, stala, kokonjak, letna kočja, stroji, traktor. Krave, 3 teleta, 2 prašiča, kokosi in mlado sadno drevje. \$2,450. Edward Zambroski, Route 2, Box 205, New Lisbon, Wis.

POTREBUJEMO
ČISTILKE-JANITORS
Stalno delo, dobra plača. Dnevno ali nočno delo. Loop office building
FEDERAL RESERVE BANK
230 S. La Salle St.

IZUČEN KOVAČ, stalno delo, visoka plača. Duffy Mfg. Co., 214 Grand Ave.

POTREBUJEMO
ČISTILKE-JANITORS
Nič ribanja. Stalno delo. Dobra plača. Loop Office Building
FEDERAL RESERVE BANK
230 S. La Salle St.

Moški

Izkušenosť ni potrebna

BLOKANJE ŽENSKIH
KLOBUKOV

\$1.00 na uro ko se učite. Čas in

pol za častno delo

Povišanje plače ko ste izurjeni

C. R. Millinery Co.

65 E. So. Water Street

18th fl.

Ali ste naročili na danes? "Prosveto" v Podpisu svoj list!

POTREBUJEMO

ŽENSKES ZA ČIŠČENJE

Napravite svoj delež v vojni industriji

Starost 18 do 50 let

Stalno delo sedaj in po vojni.

Stalno, ali samo delni čas

Izredno dobra plača

Povišanje po šestih mesecih

Zgledite se na:

Employment Office

1250 Milwaukee Avenue

ali na

516 W. Jackson Blvd.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki ni naročena. List Prosveta stane za vse članke, na člane ali naročnike \$2.50 na eno leto naročnine. Če pa člani še plačajo pri članstvu \$1.50 na tednik, se jim to prijeto k naročninam. Torej sedaj ni vrstva, ko bi se je list predlagal za članstvo. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Druž. drlve in Kanado \$2.50	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.50	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.50	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.50	4 tednike in 2.70
5 tednikov in .50	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$2.50	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Nazov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Driava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

BOOKS BY
LOUIS ADAMIC

My Native Land 3.75

From Many Lands 3.50

Grandsons 2.50

Laughing in the Jungle... 3.00

My America 3.75

Native's Return 2.75

Two-Way Passage 2.50

What's Your Name? 2.50

Order from

Proletarec.

2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.